

Cal Miralda

Sant Salvador de Guardiola

Ubicació

Comarca:	Bages
Lloc/Adreça:	Al sud del nucli urbà de Guardiola
Emplaçament	Camí que surt de Guardiola passant per l'església parroquial en direcció sud, a uns 500 m.
Alçada:	431
Coordenades:	
Latitud:	41.67098
Longitud:	1.76226
UTM Est (X):	396966
UTM Nord (Y):	4613987

Classificació

Número de fitxa	08098-280
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Conjunt arquitectònic
Estil / època:	Modern Medieval Popular Contemporani
Segle	XI-XX
Estat de conservació	Bo
Protecció	Legal i física
Observacions protecció:	Catàleg de masies (núm. 052)
Accés	Restringit
Ús actual:	Residencial
Titularitat	Privada
Titular:	08097A016000010000EB
Fitxes associades:	
Castell de Guardiola	
Autoria de la fitxa	Jordi Piñero Subirana
Data de registre de la fitxa:	dv., 11/12/2015 - 01:00

Descripció

Masia de grans dimensions sorgida a l'indret on hi havia el castell de Guardiola, al cim d'un turó dominant i amb excel·lents vistes. Conformava un conjunt format per dos cossos residencials (un de més antic i un altre bastit al segle XIX), una àmplia zona amb coberts adossats al costat de ponent i una construcció aïllada al sector nord que acull els garatges. Al centre s'eleva el cim del turó, on actualment hi ha uns dipòsits. En un replà a un nivell inferior situat un centenar de metres al sud hi ha capella de la Mare de Déu de Gràcia.

L'entrada a la part residencial es fa pel costat nord, i dóna accés a un petit pati intermedi entre els habitatges i els coberts de ponent, amb dos cossos que el travessen, tot formant unes àmplies voltes de canó de pedra. El cos residencial més antic, situat al sud-est, és de planta rectangular amb coberta a dues aigües orientada d'est o oest. Consta de planta baixa més dos pisos. Els murs de les façanes són a pedra vista, conformades amb un aparell de qualitat fet amb carreus de mida petita disposats en filades. A la part inferior de l'angle sud-est s'observen uns carreus de tamany més gran fonamentats sobre la roca, que en aquesta part forma un penyasegat considerable. Semblen correspondre a una construcció anterior, probablement alguna dependència de l'antic castell. Les obertures, emmarcades amb llindes i brancals, es troben sobretot al segon pis i consisteixen bàsicament en balcons. A un costat d'aquesta façana és ben visible una antiga esquerda en el parament, tal vegada fruit d'algun terratrèmol que va obligar a una reparació important de la casa en aquest sector. Per la façana de migdia la construcció continua amb una galeria formada per un doble nivell d'arcades.

El segon cos residencial, situat al nord, és una construcció homogènia que, tipològicament, es pot datar al segle XIX. És de planta rectangular amb coberta a doble vessant, però d'orientació inversa a l'anterior (és a dir, nord-sud). Consta també de planta baixa més dos pisos, cadascun dels quals presenta tres obertures perfectament simètriques, emmarcades amb maó, les dels pisos superiors en forma de balcó. Els murs són fets de maçoneria i tenen carreus escairats a les cantoneres. A la façana nord s'hi ha afegit un cos estret de construcció moderna, on hi ha un accés directe a aquest habitatge així com una galeria superior amb terrassa. Al davant trobem un pati enllosat.

Als coberts del costat de ponent hi havia quatre tines que ja no existeixen. Tota aquesta part, més una àmplia zona també amb coberts antics de pedra, situada encara més a l'oest, s'ha adaptat recentment per acollir estances de turisme rural. De l'antic castell s'ha conservat un reixat de forja corresponent a un finestral i una cisterna que recollia l'aigua de la pluja, possiblement més tardana.

Observacions:

Informació oral facilitada per Josep Miralda.

Història

El castell de Guardiola era un castell termenat que incloïa l'actual municipi de Sant Salvador de Guardiola, la zona de Vallformosa (actualment de Rajadell) però no el lloc de Salelles, que pertanyia a la ciutat de Manresa. És documentat des de l'any 924, però d'aquests primers moments se'n tenen poques notícies, i es desconeix qui en tenia el domini, tan eminent com feudal. Probablement el domini eminent no pertanyia als comtes de Barcelona, i hom tendeix a creure que va ser una de les famílies més importants establertes a la zona, la del noble Sal·la (fundador del monestir de Sant Benet de Bages) qui va aprisiar les terres i construir el castell. Diversos documents parlen de la "Guardiola de Salane" o Sal·la, i la situen prop de Marganell i Castellgalí (CAPDEVILA, 2006: 9, 13; GASOL, 1981: 118). Per tot això és molt probable que fos el noble Sal·la qui va fer construir el castell de Guardiola, igual com va aprisiar el castell de Maians i els llocs de Castellfollit del Boix i l'Espelt, que es troben camí d'Igualada. A més, la família de Sal·la tenia diversos béns al terme de Guardiola.

La senyoria del castell de Guardiola va tenir molt poca estabilitat i es caracteritza pels continus canvis de titularitat al llarg dels segles. Pel que fa al rang inferior, els castlans, durant els segles XIII i XIV van assumir aquesta funció la família Guardiola que, com era habitual, van adoptar el nom del castell. Aquesta família està documentada des de principis del segle XIII i va assumir també les castlanies d'altres indrets, com Artés o Mura. A mitjan segle XIII el castlà era Guillem de Guardiola, i pels volts de 1308 Pau de Guardiola. Més endavant ja trobem membres d'altres famílies exercint com a castlans: Geraldus de Turii el 1328 i Berenguer d'Òdena el 1346 (CAPDEVILA, 2006: 136-137). També solien residir al castell els batlles, que tenien la funció d'administrar el feu i exercir la justícia. Al segle XIII hi ha constància de Romeu del mas soler i de Pere de Turri com a batlles. A principis del segle XIV ho van va ser Bernat de Talamanca, el seu fill Bartomeu i Jaume Vyastrell.

L'any 1355 hi ha notícies d'un alberg o hospici al castell, el qual seria el primer antecedent del mas posterior. J. CAPDEVILA (2006: 16, 145) apunta la possibilitat que fos la família Talamanca qui el va construir entre els anys 1317 i 1355, ja que en algun document apareix com a mas Talamanca, propi de la senyoria del castell. Més tard aquest esdevindrà el mas Miralda. En el fogatge de 1497 ja consta com a resident al castell un membre de la família Miralda: Joan Rafael Miralda, possiblement com a batlle, i el 1566 el batlle era Salvador Miralda (CAPDEVILA, 2006: 19, 26). En un document de 1583 els Miralda s'anomenen hereus del mas Talamanca, àlies Miralda. Al principi del segle XVI la família Miralda va adquirir l'heretat a la família noble Copons, senyors del castell i del terme. En aquest punt el castell es convertí en una masia que ha restat en mans dels Miralda fins a l'actualitat. La construcció més antiga de la masia degué aixecar-se probablement entre els segles XVI i XVIII. En aquesta darrera centúria el conreu de la vinya va ser molt important a cal Miralda, fins al punt que, segons el cadastre, és l'únic mas del terme en què aquest conreu (amb 2,5 ha) supera el del cereal (GÓMEZ, 1988: 424). Al segle XIX la prosperitat va continuar i s'aixecà un nou edifici residencial de grans dimensions. Durant la Guerra Civil cal Miralda es convertí en quarter general del bàndol republicà a la zona.

Bibliografia

- BARRAL ALTET, Xavier; BENET CLARÀ, Albert; CASANOVAS ROMEU, Àngels; JUNYENT MAYDEU, Francesc; MAZCUÑAN BOIX, Alexandre; VIGUÉ, Jordi (1984). "Sant Salvador de Guardiola", Catalunya romànica, vol. XI: "El Bages", Fundació Gran Enciclopèdia Catalana, Barcelona, p. 477-478.
- CAPDEVILA PLANS, Jaume (1997). Quaderns de la Guíxola, núm. 5 (gener de 1997), Cercle Cultural la Guíxola, Sant Salvador de Guardiola, p. 41.
- CAPDEVILA I PLANS, Jaume (2006). Castell de Guardiola. Els orígens de Sant Salvador de Guardiola. Segles X-XIV (premi Excursionisme 2004), Centre Excursionista de la Comarca del Bages, Manresa, p. 9, 13-19, 23-28, 136-139.
- Diputació de Barcelona; BERRY SAR, S.L. (2010). Pla especial de catalogació de masies i cases rural en sòl no urbanitzable. Ajuntament de Sant Salvador de Guardiola (núm. 052).
- GASOL, Josep M. (1981). "Sant Salvador de Guardiola", Gran geografia comarcal de Catalunya, vol. 2: "El Bages, el Berguedà i el Solsonès". Barcelona, Enciclopèdia Catalana S.A., p. 118.
- GÓMEZ GÓMEZ, Immaculada (1988). "Sant Salvador de Guardiola", Història del Bages, vol. 2, Parcir Ed., Manresa, p. 424.

